Tóth László

ÚJ HELYZET A FÜLÖP-SZIGETEKEN

A Fülöp-szigeteken bekövetkezett változást, a februári választások és Marcos távozása, valószínűleg az év legjelentősebb világpolitikai eseményeként tartjuk majd számon. Ez a sok szigetből összetevődő ország, távol a hagyományosan válságos övezetektől, sokáig élt a világot megrázó nagy események árnyékában. Marcos távozása éppen ezért a Fülöp-szigetek egész háború utáni történelmének egyetlen olyan eseménye, amelyre a világ fölfigyelt (legföljebb még Benino Aquino meggyilkolásával foglalkoztak a világlapok).

Marcos bukása több szempontból is figyelmet érdemel. Elsősorban is azért, mert drasztikus példája annak, mivel jár az elvakult összeszövődés egy szuperhatalommal. De Marcos esete úgy is jellemezhető, mint olyan diktátornak az esete, aki utolsó percig hitte, hogy ő ténylegesen diktátor, látszólagos hatalmától elvakulva elszakadt népétől, csak a besúgók révén értesült az „igazságról", amit tetszés szerint tálaltak neki. Ez történt Benino Aquino meggyilkolásával is, és most már világosan látszik, hogy ez a gyilkosság pecsételte meg Marcos sorsát. Minden alaposabb kutatómunka bebizonyíthatja, hogy ez a gyilkosság azok műve volt, akik (Marcos tudta nélkül) azt hitték, hogy a fiatal, okos és rátermett ellenzéki vezetőnek az eltávolítása új energiát kölcsönözhet a megvénhedt diktátornak.

A Fülöp-szigetek újabbkori történelmében az USA a politika formálásának döntő tényezője volt. Marcos biztos védnökre talált Washingtonban, de mégis volt olyan ügyes és ravasz politikus, hogy időnként kokettált a Szovjetunióval, ami a Szovjetuniót sem hagyta közömbösen. Ennek egyik jele volt, hogy Marcost a japánok elleni harcban szerzett érdemeiért legmagasabb rangú kitüntetéssel jutalmazták és felesége, Imelda Marcos nem kevesebb, mint hétszer járt a Szovjetunióban.

Marcosnak a kínaiakkal is jó viszonya volt, hogy meghiúsítsa a Fülöp-szigeteki gerilláknak nyújtandó segélyt, amire joggal számítottak annak alapján, hogy politikájukat Mao Cetung tanítására alapozták, elsősorban arra a tételére, hogy a forradalom a falun indul el és abroncsként veszi körül a városokat. Erről az oldalról Marcos nyugodt lehetett, mert Kína Mao halála után mindinkább eltávolodott a kulturális forradalom idején feltűnő maoista csoportoktól.

Kétségtelen, hogy Mao tanítása nagy hatással volt a Fülöp-szigeteki gerillákra, de a mozgalomra vonatkozó igazi magyarázat az ország, elsősorban a Fülöp-szigeteki falu helyzetében keresendő. A Fülöp-szigeteken még a spanyol korszakban számos parasztlázadás robbant ki, hogy javítsanak a falusi életkörülményeken. A XX. században is számos zavargáshoz vezetett a nagybirtokosok és a szegényparasztok közötti szakadék. Legjelentősebb volt az 1930. évi parasztlázadás, majd a kommunisták vezette 1940—50. évi mozgalom. A hatvanas években jelentkező új néphadsereg szintén a falusi környezetből nőtt ki.

Minden kormány bejelentette a reformokat, de senki sem tett semmit. Így tett Marcos is, aki 1972-ben a rendkívüli állapot bevezetésekor agrárreformot ígért, hogy bevezesse az „új társadalmat". Igaz, hogy a rendkívüli állapot idején tett is néhány lépést ebben az irányban, de az agrárreform nem jutott el a szegény földnélküli rétegekig és teljesen kizárta a mezőgazdasági bérmunkásokat. A reform csak a hét hektárnál nagyobb birtokokon rizst és kukoricát termesztő parasztokra terjedt ki vagyis a parasztság 60 százalékát kirekesztette. A reform a megművelhető terület 20,6 százalékát ölelte fel, amelyen a falusi munkaerő 13,7 százaléka dolgozott. Így aztán ez a reform a falun nem sok változást hozott, pedig a Fülöp-szigeteki lakosságnak több mint 70 százaléka itt él.

A mezőgazdaság az ország legfontosabb gazdasági ágazata, habár részaránya a bruttó nemzeti össztermékben már két évtizede csökken. A legfontosabb termék a rizs, a kukorica, a kókuszdió és a cukornád. A Fülöp-szigetek a kókuszdió legnagyobb világtermelője és innen származik a világ össztermelésének 50 százaléka. A 12,1 millió hektár megművelhető területből (1980-as adat) rizst termesztenek 3,5 millió hektáron, kukoricát 3,3-on, kókuszdiót 3,1 millió hektáron, cukornádat 424 000 és banánt 317 000 hektáron. Kókuszdió-termesztéssel foglalkozik 429 000 farm és a kókuszültetvények 73 százaléka 5 hektárnál kisebb. A cukor volt évekig a Fülöp-szigeteki gazdaság legfontosabb és legkifizetődőbb ága. A 70-es évek közepén azonban fordulat következett be.

Évekig a Fülöp-szigetek volt az USA legfontosabb cukorszállítója, ide irányult az összkivitelének 25 százaléka. A cukornádültetvényesek gazdasági ereje politikai erővé nőtt át. Egész a rendkívüli állapot bevezetéséig az ültetvényeseknek saját politikai tömbjük volt, amely diktált a parlamentnek és a kormánynak. Ez jutott kifejezésre az amerikai piac-

ra történő kivitel révén is. Cserébe az amerikaiak támaszpontokat kaptak a Fülöp-szigeteken. A cukornád-ültetvények nagysága állandóan növekedett 1974-ig, ugyanakkor a termelékenység szakadatlanul csökkent. Amikor 1974-ben az egy bizonyos mennyiséghez kötött amerikai kivitel engedélye megszűnt, a Fülöp-szigetek lakossága válságos helyzetbe került. Arra számítottak, hogy az USA kedvezményes helyzetbe juttatja a Fülöp-szigeteket, ehelyett az amerikaiak a szabadpiacon kezdték beszerezni a cukrot. A négy évtizedig hatályban lévő kontingens-rendszer szétesett, s egyszerre kiderült hogy a Fülöp-szigeteki cukor drágább az ausztráliainál, nem is szólva a haitiról. Ausztrália pl. 2,5 centért kapott egy font cukrot, így aztán 1968-ban 1,97 centért, 1973-ban 9,59 centért adhatta el a világpiacon. Ugyanakkor a Fülöp-szigeteknek egy font cukor 5,1 centbe került. A nagybirtokosok, hogy valamelyest lépést tartsanak a világpiaci konkurenciával, bevezették a gépesítést, ami súlyos következményekkel járt a napszámosokra nézve. Negrosban például a lakosság 45 százaléka foglalkozott a cukor előállításával. Sokan most közülük egyszerre munka nélkül maradtak. Megindult a tömeges elvándorlás Manila felé és Negrosban a 70-es évek végén és a 80-as évek elején éhínség ütötte fel a fejét. A helyzet még mindig igen súlyos ebben az országrészben. A rosszul táplálttság miatt a gyermekek ezrei halnak meg, mégis Negrosban nem voltak parasztlázadások, kivéve 1926-ot, amikoris egyetlenegy napig tartott. Ennek oka az az egyszerű tény, hogy a parasztoknak alig egynapos tartalékuk van az élethez, így aztán a szakszervezetek vagy bármilyen más szervezet sem vállalkozhatott lázadásra. Nem csoda, hogy ilyen körülmények között a gerilla nagyon népszerűvé vált ebben az országrészben és az új néphadsereg tömegesen toborozza híveit a szegényparasztok közül.

A katolikus egyház álláspontja

A katolikus egyház már a gyarmati korszaktól kezdődően kulcsszerepet játszott az ország politikai életében. A spanyol uralom idején az egyház volt a hatalom egyik fő intézménye. A Fülöp-szigeteki forradalom és lázadás idején a spanyolokkal szembeni egyik első követelés az volt, hogy az egyház szakadjon el az államtól. A Fülöp-szigetek fölötti amerikai gyámság idején ez meg is valósult. Az egyház azonban továbbra is jelentős szerepet játszott az ország életében. Befolyása közvetett, de annál erőteljesebb. Szellemileg az egyház a lakosság 80 százalékát befolyásolja, tényleges politikai befolyását már nem lehet ilyen pontosan kifejezni, de szemmel látható.

Hogyan jutott az egyház ehhez a státushoz? A helyzet elemzői egyik legfőbb okként azt emlegetik, hogy az egyház megmaradt egyetlen olyan nemzeti intézménynek, amely megőrizte függetlenségét és szavahihetőségét, amíg a többi intézmény — a pártok, a bíróság, a hadsereg, a bürokrácia, a tájékoztatási eszközök — diszkreditálódtak azzal, hogy teljes

egészében a diktatúra szolgálatába álltak. De az egyház sem maradt egészen tiszta és következetes. Sinh bíboros elfogadta a Marcos-rendszerrel való „bíráló együttműködés" politikáját. Elismerte a rendkívüli állapot szükségességét és a Marcos által bevezetett politikai rendszer törvényességét. Sinh bíborosnak ez a politikája azonban nem talált egyöntetű támogatásra az egyházon belül. A mérsékelt és haladó püspökök egy része már a 70-es években szembeszegült a „bíráló együttműködés" koncepciójával. Az egyháznak ez a része jobban hangsúlyozta a bírálatot, mint az együttműködést. Ehhez nem is annyira saját meggyőződésében talált támaszra, mint inkább abban a véleményben, hogy a rendszer föltétel nélküli támogatása az egyházat elszigetelné a hívők tömegétől, hiszen azok saját bőrükön érezték a diktatúra minden csapását.

Az egyháznak a Marcos-rendszer iránti álláspontját gazdasági tényezők is diktálták. Az állam után ugyanis az egyház a leggazdagabb intézmény a Fülöp-szigeteken. Nyílt titok, hogy a manilai érsekség a világ egyik leggazdagabb egyházközössége és a Fülöp-szigeteki jezsuiták birtokait több tíz millió dollárra becsülik. Az ország félfeudális-félgyarmati társadalmában az egyházi birtokok a legnagyobb földbirtokosokéval vetekszenek. A főpapok és a földbirtokosok együtt adják a Fülöp-szigeteki társadalom felső rétegét. Ezzel magyarázható, hogy az egyházban valóságos pánik hatalmasodott el valahányszor fölvetődött az egyházi bevételek és iskolák megadóztatása.

A földbirtokos egyházzal szemben azonban az egyház soraiban mindinkább terjedni kezdtek a haladó eszmék, amihez nagyban hozzájárultak azok a papok is, akik a politikai elítéltekkel, az üldözések áldozataival, a városi és falusi szegényekkel végzett munka révén radikalizálták álláspontjaikat. Az egyház, majd annak csúcsa is lényegesen megváltoztatta álláspontját Benino Aquino meggyilkolása után. A gyászmisét Sinh bíboros szolgáltatta. Ott elmondott beszédében fölszólította a kormányt, hogy „adja vissza a szabadságot, amit a nép elveszített". Sinh bíborost megdöbbentette a gyilkosság, de még inkább aggodalomba ejtette az a veszély, hogy véres zavargások és összetűzések robbannak ki. Közvetlenül a gyilkosság után a bíboros kibékülésre szólított fel. Benino Aquinóról is úgy beszélt mint a rendszer és az ellenzék közötti kibékülés nagy harcosáról. Szerinte az erőszak azt jelentené, hogy Aquino hiába halt meg. Egyszóval a rendszer és az ellenzék közötti kompromisszumot szorgalmazta. Szemmel láthatólag azt hitte, hogy hatást gyakorolhat arra, ami számára és az ország egész uralkodó rétege számára a legszörnyűbb lehet, vagyis a forradalomra. Sinh egész politikai taktikája arra korlátozódott, hogy elejét vegye a rendszer és az ellenzék közvetlen összetűzésének, mert az forradalomhoz vezethetett volna. Tehát számára nem a diktatúra volt a legnagyobb veszély, hanem a forradalom. Ezt világosan meg is mondta a vele folytatott beszélgetésben közvetlenül a választások után, február 7-én:

— Számunkra nem az a fontos, hogy a hatalomnak milyen formája

létezik. A kormány lehet monarchia, diktatúra, demokrácia vagy olyan autoritatív rendszer, mint amilyen most van a Fülöp-szigeteken. Mi a szabadságban és abban vagyunk érdekeltek, hogy az egyház betölthesse szerepét — mondotta.

A Fülöp-szigeteki egyházon belül a haladó eszmék terjedéséhez nagyban hozzájárult Julio Lebayen püspök. Ő azt hangsúlyozta, hogy a társadalmi változások főszereplői a népi szervezetek, s az egyház feladata az, hogy támogassa ezeket a szervezeteket.

A keresztények és a mohamedánok

Attól függetlenül, hogy milyen haladó eszméket vallanak a Fülöp-szigeteki püspökök, egyöntetűen elvetik az osztályharc eszméjét és a forradalmi erőszakot mint a változtatás útját. Éppen ezzel magyarázható, hogy a Fülöp-szigeteki katolikus egyház nagy erővel szembeszegült a Népi Demokratikus Fronttal, vagyis a kommunistákkal. Az alsóbb rétegekben azonban terjedtek a forradalmi eszmék, elsősorban a Keresztények a Nemzeti Felszabadításért (CNL) szervezet tagjai révén. A CNL tagjai politikai ténykedésük forrását a keresztény forradalmárok hagyományából merítették, ennek gyökerei pedig a múlt század végén a spanyol gyarmaturalom ellen vívott harcba nyúlnak vissza. A szervezet tagjai illegálisan működtek egész az amerikai gyarmaturalom lerázásáig.

A mostani katolikus forradalmi mozgalom a 60-as évek végén és a 70-es évek elején folytatott egyetemista zavargásokkal, vagyis a rendkívüli állapot bevezetése előtti helyzettel fűződik össze. A Keresztények a Nemzeti Felszabadításért elnevezésű szervezet ott van a Népi Demokratikus Front megalapítói között. Ideológiájuk sajátos formában összeolvasztja a latin-amerikai felszabadítási teológia és a maoizmus elemeit. Az „isteni királyságról", az őskereszténység megvalósulásáról beszélnek, ezért az elképzelésért vért is áldoznak. A cél elérésének módszere a népi demokratikus forradalom. Elsősorban fegyveres harccal folyik, de nem zárja ki a békés küzdelem módszereit sem.

A CNL abban látja feladatát, hogy a Népi Demokratikus Front vezetésével összefogjon minden haladó forradalmi erőt. Ez a szervezet követeli, hogy az egyház teljes egészében álljon a népi harc mellé. Tudatában vannak annak, hogy az egyház történelmileg mindig az ellenforradalom oldalán állott, ezért küzdelmük egyik célja annak kiharcolása, hogy a nép ellenségei az egyházat ne használhassák erkölcsi és anyagi forrásként a nép ellen. Azt követelik, hogy az egyház alakuljon át a népi harc eszközévé. A CNL a marcosi diktatúra és az amerikai imperializmus megdöntéséért is síkraszállt, hogy megteremtsék a népi koalíciós kormányt.

Az ilyen katolikus ihletésű forradalmi mozgalom mellett az országban igen erős volt a mohamedán ellenállás is. Ennek gyökerei még a keresz-

tény korszak előttre nyúlnak vissza. A déli szigeteken erős mohamedán szultánságok voltak már jóval Magellan megjelenése előtt. Az iszlám terjeszkedni kezdett észak felé is, pozíciókat szerzett Mindoro, Luzon és Visaja szigeteken. A mohamedánok közel 400 évig sikeresen fölvették a harcot a spanyol gyarmatosítókkal szemben. Csak a múlt század végén tudta őket megtörni a spanyolok katonai fölénye, és ezt az uralmat örökölte az amerikai gyarmatosító. A függetlenség elvesztésével megindult a beolvadás a Fülöp-szigeteki társadalomba, amelyben a keresztények domináltak. Ezzel párhuzamosan megindult a legnagyobb sziget, a déli Minadanao betelepítése is. A migráció következtében 1903-tól 1939-ig a lakosság száma 1,4 millióra növekedett. Addig a szigeten alig élt félmillió ember. A betelepülők elsősorban keresztények voltak, de akadt közöttük kínai is, a tőke pedig amerikai. A migráció a második világháború után is folytatódott, és a betelepülők lassan meghódították azt a földet, amelyet a mohamedánok hagyományosan maguknak tulajdonítottak ki. Így került sor az első összetűzésekre, s a viszály a nemzetközi mohamedán közvélemény elé került, ami külön súlyt adott az egész problémának. Gyorsan létrejött az a politikai szervezet is, amely kifejezésre juttatta a föltámadt nemzeti öntudatot. A Moro (így hívják magukat Minadanao sziget mohamedánjai) Nemzeti Felszabadítási Front élére Nur Misauri került. A fokozódó feszültség mind véresebb összetűzéseket váltott ki. A sziget súlyos helyzete egyik indítéka volt a rendkívüli állapot bevezetésének 1972-ben.

Imelda Kadhafinál

Marcos kezdettől fogva több módszerrel fáradozott a probléma megoldásán. Felismerte, hogy a zavargások oka az elmaradottság és a szegénység, ezért a rendszer megpróbált gazdasági és szociális intézkedésekkel más fordulatot adni az eseményeknek. A mohamedánoknak bizonyos korlátozott autonómiát, némi vallási és kulturális jogot kínáltak fel. A helyzet azonban nem változott lényegesen. Az immigráció folytatódott és tovább folyt a föld eltulajdonítása a mohamedánoktól. A rendszer megpróbálkozott a fejlesztéssel és az integrációval, a mohamedánok azonban az integrációt úgy értelmezték, mint nemzeti identitásuk megsemmisítésére tett kísérletet és ezért szembeszegültek minden ilyen irányzattal.

A helyzet javítása érdekében Marcos 1973-ban új szociális és gazdasági intézkedéseket fogadott el. Mohamedán bank alakult, engedélyezte a kereskedelmet Borneo szigetével, a manilai egyetemen megalakult az iszlám intézet, a mohamedánoknak elismerte a saját ünnepeikre való jogukat, sőt megígérte a sarijat jog bevezetését. Számos más projektummal is kísérleteztek az életkörülmények javítására, közülük néhányat Marcos felesége, Imelda irányított. Ezzel párhuzamosan azonban Marcos lépéseket tett a MNLF diszkreditálására. A kormány a konzervatív moha-

medánokból külön szervezetet hozott létre, hogy szembeállítsa a MNLF-vel, abban a reményben, hogy ez a szervezet megnyeri majd magának a mohamedánok egy részét.

Az iszlám világközvélemény nyomására 1973-ban tárgyalások is kezdődtek a MNLF-vel. Az iszlám közvéleményt Kadhafi ezredes képviselte, aki védnökséget vállalt a MNLF felett is. Így aztán a tárgyalások Kadhafi és Marcos felügyeletével folytak. Megállapodásra is jutottak, ami kilátásba helyezett bizonyos politikai megoldást, hangsúlyozva, hogy ezt a Fülöp-szigetek nemzeti szuverenitásának és területi integritásának keretében kell megtalálni. Attól tartva, hogy leállítják az arab kőolajat, Marcos beleegyezett a MNLF-vel való közvetlen tárgyalásokba, de azok gyorsan megszakadtak. Kadhafi újbóli személyes közbelépésére volt szükség ahhoz, hogy Tripoliban folytatódjanak. Ez alkalommal maga Imelda Marcos látogatott el Kadhafihoz. Ennek eredménye volt az a megegyezés, amely fordulópontot jelentett a manilai kormány és a moro nacionalisták viszályának történetében. A tripoli megegyezés 1976 októberében jött létre, ennek eredményeként beköszöntött a tűzszünet, Mindanao, Sulu és Palawan szigetek 13 mohamedán tartományában. Egyfajta önkormányzatot vezettek be külön törvényalkotással, bírósággal, közigazgatással, biztonsági erőkkel, oktatással, pénzügyi és gazdasági rendszerrel, de azzal a joggal is, hogy ennek az önkormányzatnak a képviselői helyet kapjanak a központi kormányban.

A megállapodásból azonban semmi sem valósult meg. Gyorsan elölről kezdődött a kölcsönös vádaskodás. Marcos azzal vádolta a moro nacionalistákat, hogy el akarnak szakadni, a MNLF pedig elvetette a kormány népszavazási javaslatát. Kölcsönösen egymást vádolták a tűzszünet megsértésével. Ezt követte Marcos és Kadhafi táviratváltása. Népszavazást írtak ki, amelyen Marcos pártja többséget kapott, mert a mohamedán pártok bojkottálták a népszavazást. A közigazgatásban minden lényeges pozíciót elfoglaltak Marcos emberei, az ellenségeskedés kiújult és a déli polgárháború folytatódott.

A mohamedánok problémája miatt Marcos 1982 márciusában Szaúd-Arábiába látogatott. Ezt megelőzően Nur Misauri visszautasította a tárgyalásokra vonatkozó felszólítást. Marcos parancsot adott a probléma katonai eszközökkel való felszámolására. Azóta Mindanao a Fülöp-szigeteki hadsereg katonai tevékenységének központja. A hadsereg egész állományának kb. 70 százaléka, mintegy 250 000 katona állomásozik ezen a szigeten.

E problémával kapcsolatban néhány tény elvitathatatlan. Igaz például, hogy a gazdasági fejlődés elsőbbséget kapott Marcos terveiben, de ennek a tervnek nagy fogyatékossága, hogy abból kevés jutott el a mohamedán lakosságig. Így például az Agus vízi erőmű megépítése kizárólag a keresztény betelepülők érdekeit vette figyelembe és kárt okozott a tó partján élő mohamedánoknak. Ezenkívül a Marcos által beindított projektumok a külföldi tőkétől való függőséghez vezettek.

Nem maradt sikertelen Marcosnak az a kísérlete, hogy széthúzást támasszon magában a MNLF-ben. Kormányforrások szerint több mint 35 000 gerilla fordított hátat a harcnak. Tény az, hogy az utóbbi években a MNLF-n belül megindult a rétegeződés és a széthúzás. A MNLF székhelye többé nincs Líbiában és Kadhafi sem mutat olyan érdeklődést iránta, mint régebben. Az iszlám mozgalomnak ez a vonatkozása kevésbé ismert közvéleményünk előtt, ezért megérdemli, hogy kissé bővebben foglalkozzunk vele.

A 70-es évek elejétől a MNLF Központi Bizottsága, Misauri elnök és a vezetőség néhány neves tagja Tripoliban tartózkodott. 1977 decemberében azonban Hashim Salamat, aki Kairóban élt, elvitatta Misauri vezető szerepét. Salamat akkor a MNLF külpolitikai bizottságának elnöke volt. Autarchiával, a kommunisták támogatásával és korrupcióval vádolta Misaurit. Ugyanabban az évben még egy szakadás következett be a mozgalmon belül. A szaúd-arábiai Dzseddában jelentkezett egy harmadik frakció, amelynek élére Al Rashid Lucman szultán állott, aki azt állította, hogy a régi vágású moro politikusokat képviseli, valójában viszont az a gyanú merült fel, hogy az amerikai tőkével áll kapcsolatban. A MNLF-n belüli megoszlás arra az időre esett, amikor Kadhafi mind kisebb érdeklődést mutatott Misauri iránt. A tripoli megállapodás gyakorlatilag érvényét veszítette. Misauri irodát nyitott Damaszkuszban Dzseddában és Teheránban és egyformán támogatást kapott a szaúd-arábiai királytól és Khomeini iráni imámtól. Salamat időközben Pakisztánban nyitott képviseletet, amivel Misauri is megpróbálkozott.

Ekkor kapcsolódott be a moro-probléma megoldásába Benino Aquino. 1980—1981-ben néhányszor járt Dzseddában és Damaszkuszban, hogy a tripoli megegyezés alapján tárgyalásokat folytasson Misaurival és a többi frakcióval. Azt állítják, hogy két frakcióval megállapodásra is jutott, csak Salamattal nem boldogult.

A következő évben, 1982-ben tovább bomlott a MNLF. Alelnöke, Pundato Dzseddában reformista csoportot hozott létre és szövetségre lépett Lucman és Salamat frakciójával. Elszakadt Misauritól, akit azzal vádolt, hogy a teljes elszakadás híve. Sulu-szigeten 1982-ben megtartották a moro nemzeti kongresszust. Ezen Misaurit leváltották és helyébe Pundatót választották elnöknek. Az iszlám országok külügyminisztereinek 1982 augusztusában Nigerben tartott értekezletén a MNLF-t egyenrangú tagnak ismerték el. Az értekezlet Misaurit elnöknek tekintette, de nem támogatta szeparatista törekvéseit, hanem fölszólította a MNLF-et, hogy kezdjen újabb tárgyalásokat a tripoli egyezmény alapján, és egyesülésre kért fel minden frakciót. Az egyesülést támogatta a Karachiban 1983 januárjában tartott iszlám világértekezlet is, de nem sok sikerrel. Azóta szakadatlanul gyengül a kapcsolat az egyes frakciók között és az országon belül gyengül a mozgalom ereje. Mégis a jelek szerint Misaurinak van továbbra is a legnagyobb be-

folyása. Az iszlám értekezlet azonban nem támogatja a Fülöp-szigetektől való elszakadás szeparatista politikáját és Misauri nem élvezi Kadhafi támogatását sem. A megoszlás eltereli a figyelmet a MNLF alapvető céljairól, ami az iszlám tanításával összhangban autonómia és társadalmi reform.

Még egy kérdés szorul részletesebb megvilágításra, mégpedig a MNLF, a Fülöp-szigeteki Kommunista Párt és a Népi Demokratikus Front közötti állítólagos rokonság. Tény, hogy a Népi Demokratikus Front támogatja a nemzeti kisebbségeket, különösen Mindanaon, a demokráciáért vívott harcban. Kimondták, hogy az önrendelkezés magában foglalja „a nemzeti elnyomás államától való elszakadás jogát". A tervezett operatív egységből azonban nem lett semmi. Még a MNLF legradikálisabb elemei is elhatárolják magukat a Fülöp-szigeteki KP-tól. A terepen időnként együttműködés jön létre, attól függően, hogy melyik mozgalmat veszélyeztetik a Fülöp-szigeteki hadsereg akciói. Az eltérés oka az, hogy a MNLF vezetői szerint a kommunizmus összeegyeztethetetlen az iszlám elvekkel. Misauri gyakran azzal vádolta Marcost, hogy álnokul eltúlozza a kommunistákkal való kapcsolatot és azok szerepét, hogy minél több fegyvert csikarjon ki az amerikaiaktól.

A diktátor bukása

Amikor Marcos a múlt év végén február 7-ére kiírta a rendkívüli elnökválasztásokat, abban bízott, hogy ebben az utolsó rohamban még egyszer meghódítja a hatalmat és további hét évre az ország élén marad. Nemcsak hívei vélekedtek így, hanem erről a Fülöp-szigetiek nagy többsége is meg volt győződve. Egyszerűen biztosra vették, hogy Marcos nem engedi ki kezéből a hatalmat.

Maga Marcos leginkább a hadseregben bízott. A hadseregben azonban kettős áramlat hatott. Az egyiket azok az Amerikában iskolázott tisztek képviselték, akik szilárdan hittek abban, hogy az országban végre be kell köszöntenie a változásnak, s el kell indulni a reform útján. Úgy vélték, hogy ez az egyetlen módja, hogy feltartóztassák a kommunista befolyás erősödését. A másik áramlatot azok a hazai struktúrákból kikerülő tisztek alkották, akik előmenetelüket elsősorban Marcosnak köszönhették. A döntő pillanatban azonban az egész tiszti kar hátat fordított Marcosnak, mivel a hadsereg vezetésében az első áramlat kerekedett felül. Fidel Ramos tábornok, a vezérkari főnök helyettese és Huan Ponce Erille, honvédelmi miniszter Aquino asszony ellenzéki elnökjelölt mellé állott, és ezzel minden eldőlt.

A békés hatalomátadás megszüntette azt a régóta fennálló veszélyt, hogy az országban polgárháború robbanjon ki, és a hatalomátvétel vérontásba torkolljon. E mögött a változás mögött ott állt a Washingtonban évek óta alakuló, készülő stratégia is. Az amerikai stratégák ugyanis az utóbbi években már nem tudtak aludni attól a gondolattól, hogy

mi lesz Marcos után a Fülöp-szigeteken, különösen amikor olyan hírek terjedtek el, hogy az egyébként is idős diktátor vérrákban szenved. Attól tartottak ugyanis, hogy a hatalmat az állandóan erősödő kommunisták szerzik meg.

Ennek a stratégiának a sikeres megvalósításában jelentős szerepet játszott az egyház, külön a már említett Sinh bíboros. Az volt az alapvető kérdés, hogy milyen vezető egyéniséget lehet szembeállítani Marcossal. A megoldást Corazon Aquino asszonyban találták meg. Az ellenzéki vezér politikai arculatát az Ateneo manilai katolikus egyetem teológusai, az úgynevezett „jezsuita maffia" tagjai formálták meg. Így lett Corazon Aquino a tisztaság és a korrupciómentesség szimbóluma, szemben a minden rosszat megtestesítő Marcossal. Ezt a megoldást a nép elfogadta, és a tömegek Aquino asszony mögé sorakoztak föl. A végkimenetelt már nem tudta megmásítani a választási eredmények lelkiismeretlen meghamisítása sem.

Nem mondhatjuk azonban, hogy ezzel a Fülöp-szigeteken új korszak köszöntött be. Nem lehet tényleges változásról beszélni mindaddig, amíg nem újulnak meg lényegesen a gazdasági viszonyok, amíg a falun a feudális termelési viszonyok lesznek az uralkodók. És az emberek a hegyekben a lehetőségre várnak. A tényleges változást csak elodázták.